GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 223. Mercurĭ 21 Noemvre (3 Decemvre) 1884.

Din causa S-tei sĕrbătorĭ de Mercurĭ, ḍiarulŭ nu va apăré decâtŭ Joi séra.

Brașovŭ, 20 Noemvre (2 Decemvre)

Alegerea dela Boroșneu a făcutŭ o adêncă impresiune asupra Românilorŭ naționaliștĭ din comitatulŭ Aradului. Acésta ni-o dovedesce și corespondența ce-o publicămŭ mai josŭ, ca rĕspunsŭ la scrisórea din Nr. 113 alŭ fóiei nóstre.

Unde o sĕ ajungemŭ décă vomŭ merge mereu înainte pe cărarea, care ne depărtézǎ de causa poporului? Intrebarca acésta și-a pus'o, suntemŭ sigurĭ, nu numai unulŭ dintre Românii arădanĭ îngrijațĭ de viitorŭ.

De altă parte cei ce privescŭ ca virtute „patriotică“ de a face servicii dușmanilorŭ némului nostru, se mândrescŭ cu resultatulŭ dobênditŭ la Boroșneu și rîdŭ de Românii opoziționalĭ carĭ au căḍutŭ cu 100 de voturĭ față cu 800 de voturĭ, date totŭ de Românĭ pentr'unŭ străinŭ.

Nu scie omulŭ ce sĕ facă, sĕ rîḍă orĭ sĕ plângă, când vede atâta orbiă și lipsă de sêmțŭ de onóre națională. Dér tristulŭ și realulŭ resultatŭ este și rĕmâne: 100 voturĭ pentru candidatulŭ românŭ, 800 pentru candidatulŭ ungurŭ.

Causa politică națională a Românilorŭ din comitatulŭ Aradului este așadér apĕrată în momentulŭ de față numai în proporțiune de 1 : 8, care va sĕ ḍică între 9 Românĭ alegĕtorĭ din acelŭ ținutŭ numai unulŭ este consciu de datoria sa națională, ér ceialalțĭ optŭ suntŭ fără nicĭ unŭ sfântŭ, nesemțitorĭ și nepăsătorĭ, séu că se închină numai la idoli străinĭ și de aceea lasă a fi condușĭ ca orbii pentru interese străine.

Proporțiunea de 1 : 8, ḍice corespondentulŭ nostru, este urmarea corupțiunei politice a Românilorŭ din comitatulŭ Aradului. La acésta corupțiune, adauge elŭ, a contribuitŭ alăturea cu guvernulŭ politicŭ și guvernulŭ eclesiasticŭ.

Este unŭ durerosŭ adevĕrŭ, că guvernulŭ unguresců se folosesce de tóte mijlócele spre a paralisă orĭ și ce acțiune națională de sine stătătóre a Românilorŭ.

In urmărirea scopurilorŭ sale specifice maghiare, guvernulŭ face presiune mai alesŭ asupra episcopilorŭ noștrii și se silesce a-i atrage în tabera sa.

Ferice de acei archipăstorĭ, carĭ sciu se resiste presiunilorŭ și terorisărilorŭ de susŭ și nu-șĭ uită nicĭ unŭ momentŭ, că chiămarea lorŭ nu este de a face servicii d-lorŭ Tisza-Trefort. Noi ne împlinimŭ numai o datoriă către națiune, décă la orĭ și ce ocasiune le aducemŭ aminte episcopilorŭ noștrii de acésta, și décă îi încurăgiămŭ ca asupra oportunității momentului sĕ nu uite marile interese de viață ale poporului, cu alte cuvinte ca sĕ resiste amăgirilorŭ și amenințărilorŭ de susŭ.

Dér n'ajunge nicĭ cu atâtŭ. Așteptămŭ mai multŭ dela archiereii noștri. Ei nu suntŭ responsabilĭ numai pentru persónele lorŭ, ci pentru atitudinea întregului clerŭ românŭ. Preoții noștri caută sĕ premérgă cu esemplu în tóte și décă se cere dela ei ca se fie bunĭ și credinciosĭ cetățenĭ, atuncĭ trebue sĕ li-se respecte și drepturile de cetățenĭ și nimenĭ sĕ nu pretindă dela dênșii ca sĕ și-le esercitéze în detrimentulŭ poporului românescŭ.

Décă învinovățimŭ pe guvernulŭ eclesiasticŭ din Aradŭ, causa e mai alesŭ, că n'a luatŭ nicĭ o mĕsură pentru ca preoții din cerculŭ Boroșneului sĕ nu-șĭ dé votulŭ în detrimentulŭ causei naționale.

Insĕ orĭ câtŭ de marĭ și multe au fostŭ și sunt așteptările nóstre față cu episcopii românĭ, nicĭ-odată n'amŭ cerutŭ, ca guvernele nóstre eclesiastice sĕ se pună în fruntea partidei naționale române.

Corespodentulŭ nostrŭ pare că aștéptă însĕ așa ceva, deórece vorbesce numai de pĕcatele guvernelorŭ și nu și de acele ale oposițiunei naționale.

Programulŭ naționalŭ pretinde o conducere națională. Causa națională trebue sĕ fie apĕrată pretutindenĭ de-o partdă națională bine organisată și disciplinată. Nu putemŭ cere tóte dela guvernele diecesane și în împrejurările de față numai la inițiative oposiționale din parte-le nu ne putemŭ aștepta.

Acésta o sciu și Românii din Aradŭ. De aceea îi întrebămŭ: Ce activitate desvóltă ei pentru organisarea, întărirea și disciplinarea partidei naționale din acelŭ comitatŭ? Care este aḍĭ acolo conducĕtorulŭ acestei partide? De ce nu se grupézǎ cu toții în jurulŭ lui? De ce întreprindŭ tóte numai în momentele supreme și pe apucate? Voiescŭ óre soții noștri de principii din Aradŭ sĕ ne oferă în vecĭ tristulŭ spectacnlŭ alŭ proporțiunei de 1 : 8 într'unŭ comitatŭ aprópe curatŭ românescŭ?

Limba română în Bucovina.

(Coresp. part. a Gaz. Trans.)

Cernăuțĭ, 25 Moemvre 1884.

Ce titlu frumosŭ! Ar crede cineva că Bucovina a ajunsŭ sĕ dea direcția, cum ar trebuí cineva sĕ vorbéscă românesce. Nu, de ḍece orĭ nu, căcĭ astfelŭ cum suntemŭ, vorŭ mai trece câteva secule și totŭ nu se va vorbí românesce, și étă de ce:

La noi în țéră, îndată ce unŭ Românŭ, — așa cum l'a lăsatŭ Dumneḍĕu — începe a studiá la gimnasii, elŭ înadinsŭ uită că-i Românŭ, elŭ îșĭ uită limba în care-lŭ adormiá maică-sa, elŭ nu vrea sĕ scie de ea, ba ce e și mai multŭ, nu-i pare armoniósă ca cea germană. Ḍice că limba română nu-i pentru civilisațĭ — se'nțelege ca dênsulŭ — ér elŭ nu scie, că nicĭ unŭ omŭ nu póte sĕ aibă câtu-șĭ de puțiuă cultură, dacă nu scie mai ânteiu limba sa maternă.

Aceștĭ individĭ, întrândŭ apoi în societate, suntŭ cei mai periculoșĭ causei nóstre naționale. Pe când streinii nicĭ nu îndrăsnescŭ a ne face vre-unŭ rĕu, acestŭ soiu de ómenĭ lucră din rĕsputerĭ, de a strică orĭ-ce întreprindere. Așa mai deunăḍĭ, edândŭ d. Bumbacŭ o foiă literară „Aurora,« unii au avutŭ curagiulŭ de-a i-o trămite îndĕrĕtŭ, cu adaugerea că d-lui n'ar sci românesce.

Ar fi bine când amŭ avé mulțĭ ómenĭ ca d. I. Bumbacŭ — nu-i facŭ complimente. — Astfelŭ mergŭ lucrurile la noi. Când vre-unŭ Românŭ și-a datŭ tótă silința, ca sĕ-șĭ cunóscă limba maternă, ca sĕ lucre și elŭ pentru nația sa, atuncea elŭ e luatŭ în rîsŭ, discredidatŭ înaintea lumii și orĭ ce întreprindere e fără succesŭ.

Românesce se vorbesce fórte puținŭ, deóre-ce Românii și Romancele nóstre »deutsch gebildet« mai curêndŭ vorŭ vorbí chiar rusesce decâtŭ românesce.

Când e vorba de vre unŭ Românŭ, atuncĭ sĕ scii că-i unŭ Rusŭ renegatŭ, care a desertatŭ din tabera rutênă cu scopŭ ca sĕ ajungă la vre-unŭ postŭ în clerŭ. Indată ce l'a ajunsŭ, îșĭ arată arama, primulŭ sĕu capŭ de operă este de a mânca pre Românĭ, carĭ din pĕcate arŭ avé lipsă de ajutorulŭ lui.

Astfelŭ o pățiră Românii din Sucéva, carĭ voiră sĕ fie primițĭ în institutulŭ clericalŭ din Cernăuțĭ. Grația acelora, carĭ i-au stampilatŭ că n'au mutră pentru preoțiă, pe când nisce Rutenĭ au mutră de preoțiă, căcĭ suntŭ connaționalii marelui Lawater.

Nepăsința inteligenței române către totŭ ce-i românescŭ, precum și Rutenii, acestŭ soiu de ómenĭ ce n'au avutŭ ce mânca în Galiția, venindŭ în țéră au contribuitŭ multŭ la desnaționalisarea Românilorŭ bucovinenĭ.

Ce ar ḍice publiculŭ cetitorŭ, când ar sci că aḍĭ suntŭ unii individĭ, carĭ fără sĕ roșéscă declară în publicŭ, că ei mai curêndŭ se vorŭ face Rutenĭ de câtŭ sĕ fie Românĭ? Unde amŭ ajunsŭ! — Aceștia óre suntŭ chemațĭ, ca sĕ pórte destinulŭ țĕrii lorŭ? Amarŭ și durere!

Acestŭ soiu de ómenĭ îșĭ schimbă fața ca și Cameleonulŭ colórea pielei. Când au la putere pe unŭ Ruténŭ, ca rĕposatulŭ metropolitŭ Eug. Hacman, suntŭ cu toții Rutenĭ, — și apoi ce felŭ de Rutenĭ, de cei ce varsă focŭ pe unde calcă. Cum s'a schimbatŭ timpulŭ, șĭ-au schimbatŭ colórea și cei mai slabĭ de duchŭ, pre când cei fanaticĭ strigă și aḍĭ susŭ și tare, că de ce n'arŭ avé mitropolitŭ din némulŭ lorŭ, căcĭ ei arŭ fi în majoritate, făcêndŭ adecă în conscripțiune satele române, că arŭ fi rutene.

Rutenii au darulŭ de a se insinuá și cu vorbe dulcĭ câștigă adoratorĭ printre studenții românĭ și apoi îmbină diferite inimiciții între Românĭ, ca sĕ-i slăbéscă și sĕ nu ție Românulŭ cu Românŭ, ci ca sĕ se mănânce între ei, ér Ruténulŭ sĕ câștige terenulŭ.

Sĕ te feréscă Dumneḍeu sĕ ai nenorocirea a vení într'o societate de preoțĭ rutenĭ (religiunea ort. or.) căcĭ numai rusesce îțĭ vorbescŭ, voindŭ stfelŭ sĕ te facă a-i învĕța limba cu vrute séu nevrute. Câte șicane a-i de a suferí, când sórtea și protecția îțĭ vorŭ fi puținŭ favoritóre și, fiindŭ preotŭ, vei avé sĕ fii cooperatorŭ sub unŭ astfelŭ de preotŭ, cu mațe pestrițe cum se ḍice. Pentru că eștĭ Românŭ, pierḍĭ totŭ dreptulŭ la venitŭ și trebue sĕ fii servulŭ preotului bĕtrânŭ, sĕ te ducĭ în câmpŭ, sĕ șeḍĭ la clacă, ba sĕ-i ții de urîtŭ preotesii și copiilorŭ. Elŭ, adecă preotulŭ bĕtrânŭ face tóte funcțiunile și, când nu mai póte și suntŭ rele, trimete pe cooperatorŭ dându-i câțĭ-va creițarĭ. S'a întêmplatŭ, că s'au adusŭ cumpenele, ca sĕ se cumpenéscă prinosulŭ, căcĭ altcum nu mai era modru.

Cum nu se vorŭ întêmplá astfelŭ de casurĭ, cari discredițézǎ prestigiulŭ clerului nostru, când cei dela putere ocrotescŭ astfelŭ de nelegiuirĭ și cooperatorulŭ e totdéuna de vină, ér nu preotulŭ bĕtrânŭ, căcĭ elŭ are, rude până și prin consistorŭ. Ce sĕ facĭ cândŭ a muritŭ dreptatea și i-a trasŭ de multŭ clopotele!

Unŭ singurŭ remediu este: preoții bĕtrânĭ sĕ nu mai competeze după alte parochii, ci parochiile vacante sĕ le ocupe numai cooperatorĭ, cu anĭ de serviciu séu cu titlulŭ de doctorŭ. Astfelŭ s'ar studia la noi în țéră multŭ mai rigurosŭ decâtŭ până acu, ér nu ca cei mai mulțĭ sĕ-șĭ blesteme ḍiua în care a vĕḍutŭ lumina lumii și a se afurisi de-a nu mai prinde o carte în mână, de órece nu-i aduce nicĭ unŭ folosŭ. Decĭ videant consules unde zace rĕulŭ și, dacă vorŭ lua mĕsurĭ de îmbunătățire, fie sigurĭ că atuncĭ amŭ sta altfelŭ și nu precum sunțemŭ de presentŭ. Atuncia nu vorŭ privi tinerii cu atâta nepăsință la limba română, ci vorŭ studia-o mai rigurosŭ și vorŭ fi întru adevĕrŭ: „lumina lumii și sarea pămêntului.«

Țĕranulŭ atuncia nu va fi apĕsatŭ, altcum trebue preotulŭ sĕ-i ia câte 3—4 piei și étă de ce: Astăḍĭ unŭ tênĕrŭ, décă învață teolegia, are peste 28 de anĭ când îlŭ sfințesce, șéde apoi vre-o 10—15 anĭ cooperatorŭ și când sĕ ajungă independentŭ, adecă parochŭ, elŭ móre. Astfelŭ stândŭ lucrurile, elŭ e descuragíatŭ și chiar de ar voi sĕ lucre ceva pentru națiune nu póte, căcĭ sĕrăcia îi închide gura. Asta-i una, ér alta-i prigonirea ce ca o mare turburată se varsă asupra capului aceluia, care ar voi sĕ scrie ceva, arĕtândŭ cum mergŭ lucrurile la noi în țéră. Și cine-i facŭ? — Românii și ér Românii, căcĭ avemŭ, slavă Domnului, de ei mulțĭ după nume, dér puținĭ după inimă.

De astă dată mĕ închinŭ cu cântecul și-mĭ înghițŭ amarulŭ, sperândŭ ca țiganulŭ: de ar venĭ sfântulŭ sóre sĕ se desghețe inimile împetrite și sĕ véḍă c'au păcătuitŭ!

X.

SCIRILE ĐILEI.

Loteria arangiată în Sibiiu de »Reuniunea femeilorŭ« de acolo, în folosulŭ scólei române de fetiţe susţinute de ea, promite a avé unŭ strălucitŭ succesu. Două salóne ale dómnei Cosma, preşedinta reuniunei, în care suntŭ aranjate cu deosebitŭ gustŭ peste 1250 de obiecte, lucrate parte în căşcióră ţěrănéscă parte în salonulŭ orăşenescŭ, ne aducŭ aminte de salónele, fermecătóre prin podóbele lorŭ, ale vechilorŭ orientalĭ, descrise în „O miiă şi una de nopţĭ« arabe. »Ele sunt o incontestabilă dovadă despre desteritatea şi gustulŭ esteticŭ alŭ Romănului. Ar comite celŭ mai mare pěcatŭ oríce Românŭ, care n'ar voi, ca ajunulŭ anului nou sě'i facă o frumósă surprindere printr'unulŭ din acele obiecte fermecătóre. Losurile deja s'au împărţitŭ în tótă ţéra, asa că publiculŭ 'şĭ póte cumpěra de p'acum.

—0—

Procesulŭ de presă alŭ »Observatorului« nu se va judecá la 5, ci la 15 Decemvre n. D. Bariţŭ, redactorulŭ, mărturisesce, că articlulŭ incriminatŭ s'a scrisŭ în absenţa sa din Sibiiu, dér ne voindŭ a numi pe autorŭ, 'şĭ ia rěspunderea asupră'şĭ. Pănă acum, pe câtŭ scie »Herm. Ztg.,« d. Bariţŭ nu 'şĭ-a luatŭ nicĭ unŭ apěrătorŭ.

—0—

In scóla românéscă din Sighişóră a arsŭ totŭ mobilierulŭ şi rechişitele din causa pré marei înferbîntărĭ a sobei. Foculŭ s'a stinsŭ repede de pompierĭ, fără sě ia dimensiunĭ.

—0—

Nicolau Szabo s'a numitŭ alŭ doilea preşedinte alŭ Curiei din Pesta.

—0—

Pentru espediarea mai repede a scrisorilorŭ şi ɖiarelorŭ pe linia Apahida-Deşŭ-Bistriţa, oficiele postale Sighişóra, Elisabetopole, Mediaşŭ, Căpuşulŭ micŭ, Sibiiu, Blaşŭ, Aiudŭ, Cucerdea sĕcuiască, Tĕrgu-Mureşului şi Turda vorŭ folosi dela 1 Decemvre n. şi trenulŭ omnibus Nr. 219 Braşovŭ-Cluşŭ. Scrisorile şi ɖiarele ajungŭ a doua ɖi la loculŭ destinatŭ.

—0—

Societatea filarmonică va arangiá Vinerĭ în 5 Decemvre în sala Hotelului Nr. 1 unŭ concertŭ sub conducerea directorului ei de musică d. A. Brandner şi sub concursulŭ d-şórei Bertha de Riesenberger, cu următórea programă:

1. Symfonia (Eroică) Nr. 3 în Es. (Orchestra) de Beethoven. 2. Aria din Opera »Nunta lui Figaro« de Mozart pentru sopranŭ cu acompaniare de orchestră, cântată de d-şóra B. de Riesenberger. 3. Concertulŭ Nr. 8. pentru Violina Solo de Spohr (cu acompaniare de Orchestră) esecutată de Max Krause. 4. Scherzo din Sommernachtstraum» de Mendelssohn (Orchestra).

Inceputulŭ la 8 óre séra.

—0—

In curêndŭ vorŭ apăré în limba maghiară operele cele mai nouě ale Reginei României. Suntŭ traduse de d-na Luiṣa Harmath.

—0—

Senatulŭ românŭ şi-a constituitŭ biuroulŭ definitivŭ astfelŭ: Presidentŭ d. Dimitrie Ghica; vice-presidenţĭ: d-nii V. Alexandri şi generalŭ Cernatŭ; secretarĭ d-nii Ap. Mănescu, Capelénu, Al. Vîrnavŭ Liteanu şi Gheorghiu; cestorĭ d-nii N. Manolescu şi V. Şeicaru.

—0—

In sala de aşteptare clasa I dela gara Galaţĭ erau atârnate două portrete, ale Regelui şi Reginei. »Posta« spune că alaltă-ierĭ amêndouě, aceste chipurĭ s'au găsitŭ mutilate, şi anume cu nasurile tăiate. Cu tóte cercetările făcute nu s'a descoperitŭ autorulŭ acestei fapte.

—0—

»România« spune, că teatrulŭ naţionalŭ din Bucuresci va representá în érna acésta o mare comediă a d-lui Vasile Alexandri, întitulată Ovidŭ.

—0—

»Voinţa Naţională« află, că în cursulŭ lui Decemvre d-nii V. Alexandri, D. Sturza, T. Maiorescu şi D. Olănescu vorŭ ţiné câte o conferinţă la Ateneu în folosulŭ Societăţii de binefacere patronată de M. S. Regina.

—0—

Clubulŭ profesoralŭ din Craiova a decisŭ, ne spune »Carpaţii,« în şedinţa sa dela 12 Noemvre, sě înfiinţeze în Craiova unŭ »Ateneu« séu societate literară-scienţifică, care sě contribue, prin conferinţe publice, la întinderea culturii.

—0—

Se scrie din Constantinopolŭ, că o trupă de capitalişti italianĭ au cerutŭ Porţii concesiunea pentru construirea unei căi ferate dela Salonicŭ la Marea Adriatică. Capětulŭ liniei va fi situatŭ în faţă cu Brindisi.

Aradŭ, 12 (24) Noemvre 1884.

Domnule Redactorŭ! Cetindŭ în Nr. 113 alŭ »Gazetei« rěspunsulŭ d-lui secretarŭ Ignaţiu Papp la corespondinţa mea despre alegerea de deputatŭ dietalŭ în cerculŭ Boroşîneului, mărturisescŭ, eram hotărîtŭ a lăsá ultimulŭ cuvêntŭ în cestiunea acésta d-lui secretarŭ, pe lêngă tótă apostrofarea neurbană ca »scornitură tendenţiósă, cu carea întîmpină cele raportate de mine în Nr. 110 alŭ »Gazetei« din anulŭ curentŭ; dar fiindcă prin acusarea şi suspiţiunea, ce aruncă asupra ómenilorŭ, carĭ avură curagiulŭ d'a păşi cu candidatulŭ naţionalŭ oposiţionalŭ contra guvernamentalului maghiarŭ Bohus, d-sa ese din cadrulŭ unei pure rectificărĭ şi ia unŭ felŭ de atitudine agresivă faţă cu comitetulŭ centralŭ, care pusese candidatura d-lui Bozganŭ, acésta n'o potŭ lăsá fără rěspunsulŭ cuvenitŭ, cu atâtŭ mai alesŭ că eu încă dorescŭ, totŭ aşa ca d-lŭ secretarŭ, ca lucrurile sě se lămurĕscă odâtă aşa precum s'au întêmplatŭ. Decĭ sě ne lămurimŭ!

„Décă aţĭ sci şi d-vóstră, d-le Redactorŭ, ɖice dlŭ secretarŭ în rěspunsulŭ sěu, că după ce între cei vr'o 20—30 inteligenţĭ românĭ din Aradŭ, între carĭ şi cei ce-şĭ arógă rola de naţionalistŭ, şi între carĭ şi corespondintele D-vóstră, nu s'a aflatŭ măcarŭ unulŭ sě-şi pună candidatura în Boroşîneu, şi décă aţĭ mai sci între ce împrejurărĭ, cine şi cu ce scopŭ a candidatŭ în óra ultimă şi pe dlŭ Bozganŭ din Chişineu de deputatŭ la Boroşîneu, atuncĭ altcum aţĭ scrie, adecă în altfelŭ de cunoscinţă de causă."

Ei bine, cine este celŭ ce pronunţă asemenea cuvinte emfatice în pubilcŭ şi în alŭ cui nume le pronunţă?

Décă între 20—30 inteligenţĭ românĭ din Aradŭ nu s'a aflatŭ nicĭ unulŭ, care se candideze la Boroşîneu, acesta este motivŭ, ca d-lŭ secretarŭ consistorialŭ sě atace pre cei ce au căutatŭ sě-şĭ facă datoria de Românĭ după putinţă, punêndŭ chiar şi în ora supremă candidarea dlui advocatŭ Bozganŭ?

„Nu s'a aflatŭ nime în Aradŭ, care sě candideze,« este o reflesiune copilărĕscă! Au dóră causele publice naţionale au ajunsŭ ele a fi monopolulŭ inteliginţei din centru? Apoi ar fi óre mirare chiar décă va lipsí cuiva curajulŭ d'a condidá, când D-vóstră aţĭ însghebatŭ în partida guvernamentală aprópe pe toţĭ preoţii şi învĕţătorii, factorii chemaţĭ a lupta în primulŭ locŭ pentru causa şi programa naţională? Nu, d-le secretarŭ, nu cu tertipurĭ şi sofisme se va lămurí cestiunea. Sě spunemŭ adevěrulŭ, şi numai adevěrulŭ, étă ce ne trebue, ca sě fimŭ lămuriţĭ.

Alegerea dela Boroşîneu ca am înfăţişat'o ca urmarea corupţiunei politice a Românilorŭ din comitatulŭ Aradului, corupţiune la care a contribuitŭ alăturea cu guvernu'ŭ politicŭ şi guvernulŭ eclesiasticŭ. Acesta este faptŭ, care nu se póte tăgăduí, orĭ câte corespondinţe justificătóre va scrie şi publică onorabilulŭ secretarŭ consistorialŭ din Aradŭ. Au nu în reşedinţa episcopéscă şi la iniţiativa Episcopului s'a ţinutŭ conferinţa inteliginţei române din locŭ pentru adoptarea programei politice a »Viitorului« în comitatulŭ Aradului? Şi nu totŭ în reşedinţa episcopéscă s'a plănuitŭ cu concursulŭ lui Tabajd abandonarea programei şi a politicei naţionale oposiţionale şi inaugurarea politicei guvernamentale pentru Românii din comitatulŭ Aradului?

D-lŭ secretarŭ consistorialŭ vrea sě decline meritulŭ guvernului eclesiasticŭ pentru resultatulŭ alegerei din Boroşîneu prin nisce conjecturĭ de totŭ naive, provocând pe membrii consistoriului sě spună pe onórea lorŭ, dacă s'a vorbitŭ vr'odată despre alegerile de deputaţĭ în consistoriu.

Acésta nicĭ eu n'amŭ ɖis'o, ci amŭ ɖisŭ că: »alegerea de la Boroşîneu ca şi cele de mai nainte ne înfăţişéză trista priveliştie d'a ne vedé loviţĭ în politică de două părţĭ, din partea guvernului politicŭ şi din partea guvernului ecleriasticŭ.« Şi domnului secretarŭ comite o erróre nepermisă unuí omŭ de posiţiunea d-sale confundândŭ consistoriulŭ, forulŭ judecătorescŭ, cu guvernulŭ bisericescŭ. Dar în fine, nu suntŭ óre destule afacerĭ, carĭ se resolvescŭ fără consistoriu, numai pe cale »presidială?« De ce alegerile de deputaţĭ dietalĭ, încâtŭ atingŭ interesele guvernului eclesiasticŭ, nu s'ar puté resolvi pe asemenea cale? De ce tocmai despre acestea ar trebui sě aibă cunoscinţă plenulŭ consistoriului?

Ei, dar d-lŭ secretarŭ ne spune, că nicĭ presidiulŭ consistorialŭ, capulu diecesei, n'a făcutŭ nimicŭ pentru alegerea de la Boroşîneu, căcĭ »decând s'a escrisŭ alegerea de deputatŭ dietalŭ în cerculŭ Boroşîneului până as'ăɖĭ la Preasânţia Sa n'a umblatŭ nicĭ vre-unŭ preotŭ şi nicĭ protopopulŭ Boroşîneului şi nicĭ Preasânţia Sa n'a scrisŭ nicĭ o literă în acéstă afacere.« La ce asemenea declarare? Ɖis'amŭ eu că Preasânţitulŭ Episcopŭ a scrisŭ la cineva, orĭ că ar fi umblatŭ vre-unu preotŭ la Preasfinţia Sa, pentru alegerea din Borosîneu? Orĭ dóră altă dată s'a practicatŭ şi astfelŭ de metodă de corteşii din partea înaltului guvernŭ eclesiasticŭ din Aradŭ? Admitŭ că D-lŭ Episcopŭ a pututŭ, ca sě nu scrie însuşĭ pentru alegerea din Boroşîneu, dar acésta óre eschide posibilitatea ca alţii sě scrie, bunăóră ca d-lŭ secretarŭ în Nr. 113 alŭ »Gazetei?« Apoi ce trebuinţă ar fi fostŭ de altă parte, ca sě umble preoţii pe la reşedinţa episcopéscă după instrucţiunĭ, când protopopulŭ din Boroşîneu este socrulŭ deputatului guvernamentalŭ Gurbanŭ, şi când acesta din urmă a venitŭ anume de la Pesta, ca sě ia darulŭ şi misiunea corteşiei pentru Bohus. Ca ilustrare aducŭ numai următórea curiósă întêmplare. Se lăţise adecă vestea, că advocatulŭ F. din Boroşîneu ar fi hotărîtŭ a eşi din partida »naţională română« a lui Deseanŭ — Tabajdi, şi a candidá cu programa dela Sibiiu contra lui Bohus. Protopopulŭ Gurbanŭ fŭ însărcinatŭ din Aradŭ cu misiunea grabnică d'a stărui la presumptivulŭ desertorŭ, ca sě nu se espună primejdiei prin asemenea pasŭ cutezătorŭ. Intêmplarea acésta arată destulŭ de lămuritŭ purtarea

---

FOILETONU.

Revoluţiunea din 1784.

(Revoluţiunea lui Horia în Transilvania şi Ungaria 1784—1785 scrisă pe basa documentelorŭ oficiale de N. Densuşianu. Bucuresci 1884. Tipografia »Românulŭ,« Carolŭ Göbl).

(Fine.)

In luna lui Marte armata prinse şi pe unŭ aşa numitŭ Ilie Stefŭ séu Fěrţală din Săcărâmbŭ în etate de 27—28 anĭ, care-şĭ propuse sě încépă din nou revoluţiunea. Despre planurile lui autorulŭ comunică mai multe amĕnunte. Fěrţală fŭ condamnatŭ sě fie frântŭ cu róta, dér împěratulŭ îi schimbă pedépsa în închisóre pe viaţă şi câte 50 bastóne pe fiecare anŭ. Frica de o nouă revoluţiune era mare. Ţĕranii din Zarandŭ ameninţau pe faţă. Se rĕspândi faima că grănicerii din reg II-lea vorŭ sě se revolteze. Albăcenii ameninţau şi ei. Petru Nicola, unŭ consângenŭ alŭ lui Horia, ɖise odată: »Până acum am ridicatŭ lucrurile numai şedêndŭ, dér de aicĭ înainte o sě le ridicămŭ din piciόre.« In comitatulŭ Turɖii şi alŭ Cetăţii de baltă se interɖise preoţilorŭ, ca sě mai âmble cu crucea pe la poporenĭ. In Abrudŭ se cerŭ dela poporenĭ, ca sě depună unŭ jurămêntŭ de credinţă. — Prin Ianuariu fŭ prinsŭ şi unŭ pretinsŭ emisarŭ Popa Niculae din Orăştiă, despre care se ɖicea că a trecutŭ în Ţera românéscă, ca sě formeze unŭ corpŭ de 600 ómenĭ şi sě vină în ajutorulŭ revoluţiunii ardelene. Elŭ fu prinsŭ în Bucuresci. Principele concede estradarea lui, dér cu rugarea sě nu fie pedepsitŭ cu mórte.

*

In 22 Augustŭ 1785 împěratulŭ Iosifŭ II desfiinţă servitutea personală a iobagilorŭ din Transilvania şi Ungaria. In punct. 1 alŭ patentei se ɖice: »Condiţiunea de iobagiu, încâtŭ acéstă supunea până acum pe ţĕranĭ la obligaţiunĭ vecinice şi-i făcea legaţĭ de gliă, o desfiinţămŭ pentru viitorŭ şi voimŭ ca pe viitorŭ numirea de iobagiu nicĭ sě nu se mai întrebuinţeze în sensulŭ acesta.« In punct. 2 se ɖice că „...ţĕrenii sě fie liberĭ a încheia căsătorii după bunulŭ lorŭ placŭ şi a se aplică la studii şi la sciinţe, sě înveţe artele şi meseriele şi sě le póta esercită orĭ şi unde.« ...Desfiinţarea legării de gliă fŭ cea mai mare şi cea mai glorióră binefacere, ce o făcŭ împěratulŭ Iosifŭ poporului românŭ...

*

Nobilimea cerŭ espatriarea ţĕranilorŭ, carĭ au comisŭ maltratărĭ în timpulŭ rĕscólei şi împěratulŭ încuviinţă acéstă cerere cu adausulŭ ca împreună cu vitele şi obiectele lorŭ sě fie transportaţĭ la regimentulŭ romano-iliricŭ din Bănatŭ. Guvernulŭ transilvanŭ însě nu se mulţumi a trimite în Bănatŭ numai pe cei culpabilĭ, ci ii espatriau pe bieţii ţĕranĭ cu ghiotura. De aceea unŭ ordinŭ împĕrătescŭ cu data 10 Iulie 1786 a pusŭ capĕtŭ acestei espatriărĭ.

*

La începutulŭ lunei lui Marte 1785 contele Iankovits plecă la Viena sě raporteze verbalŭ monarchului. Elŭ fŭ numitŭ în semnŭ de recunoscinţă comandorŭ alŭ ordinului S. Stefanŭ. Intr'aceea comisarulŭ Mihaiu Brukenthal constată, că tóte plângerile ţĕranilorŭ dela 1780 încóce erau întemeiate. In cursulŭ anilorŭ 1785 şi 1786 împĕratulŭ Iosifŭ decise tóte investigaţiunile în favorulŭ Românilorŭ. Autorulŭ enumeră în 12 puncte uşurările ce le câştigară muntenii în urma acestorŭ investigaţiunĭ ɖice: ....Căpitanulŭ esecutatŭ la Alba lăsă aşadêr pe poporulŭ seu muntenŭ liberŭ de abusurile funcţionarilorŭ; pe ţĕranii din Transilvania, emancipaţĭ de jugulŭ servituţii personale, îi lăsă cu-o nobilime mai puţinŭ tirană şi-o administraţiune mai puţinŭ violentă....

In ultimulŭ capitulŭ autorulŭ arată cum frica de revoluţiune se rĕspândi din nou la anulŭ 1790 Se vorbea că Românii ţinŭ nóptea adunărĭ secrete în biserici. Comitatulŭ Uniadórei ordonă, ca nobilimea să iă mĕsurĭ de apĕrare. Nemeşii începură sě fugă. Dér în tótă alarma acésta nu era nimicŭ realŭ. Impĕratulŭ Iosifŭ murise şi constituţiunea Ungariei se restabilise din nou. Se vorbia că împĕratulŭ Leopoldŭ va fi încoronatŭ ca Rege alŭ Ungariei şi Românii, poporŭ eschisŭ din consituţiune, erau nemulţămiţĭ cu acésta schimbare. Atâta era totŭ. In comuna Bosai s'a făcutŭ o ivestigaţiune şi totŭ ce s'a constatatŭ a fostŭ, că ţĕranii s'ar fi esprimatŭ, că „nu vorŭ suferĭ sě pună Craiu unguresc ŭ şi décă vorŭ pune se vorŭ rĕsculá érăşi.« — Şi dieta transilvană dela 1791 se ocupă cu revoluţiunea dela 1784 şi decise o nouă investigaţiune asupra ei, dér ea se disolvă curêndŭ şi investigare nu se mai făcŭ.

*

Autorulŭ încheiă voluminosulŭ şi preţiosulŭ sĕu opŭ accentuândŭ, că de când s'au desfiinţatŭ înstituţiunile naţionale, a căɖutŭ puterea internă şi esternă a regatului ungarŭ. Revoluţiunea dela 1784 şi tóte desastrele urmate asupra regatului din secululŭ alŭ XIV-lea încóce probéză, câtŭ de fatalŭ a fostŭ pentru Ungaria sistemulŭ de destrucţiune a naţionalităţilorŭ.

ómeniloră, cari ḑică că n'au avută nicĭ o ingerinţă la alegerea din Boroşîneu. Apucătura, de care se servesce d-lŭ secretară, în acéstă afacere de interesă eminentă naţională, a surprinsă pe toţĭ ómenii de bine, carĭ cunoscă împrejurările. Dér mai multă m'a suprinsă, cum d-lŭ secretară nu vede contraḑicerea în care se află cu sine însuşĭ. Cum de d-sa, care este membrulă comitatului, care a publicată apelulă în favórea lui Bohus, tocmai d-sa secretarulă consistorului vine sĕ scuse guvernulă eclesiastică şi membrii consistorului în genere, faţă cu alegerea dela Boroşîneu? Au dóră comitetulă, care a publicată apelulă pentru alegerea lui Bohus, nu este alcătuită aprópe esclusivă din funcţionarii şi membrii consistorului? precum: doi fiscĭ consistorialĭ, secretarulă consistorială, referintele senatului bisericescă, contabilulă consistorului, patru protopopĭ, între carĭ trei asesorĭ consistorialĭ şi încă alţĭ asesorĭ.

Cu acestea eramă datoră d-lui secretară Ignaţiu Papp, în interesulă adevĕrului!

Veritas.

CORESPONDENŢA NÓSTRĂ DIN COMITATE.

Din jurulă Gurghiului, 15 Noemvre 1884.

Despre principele de corónă Rudolfă şi despre badea Nechita Bloşiu vĕ mai scriu următórele:

Incă din ḑiua de 30 Septemvre a. c. când s'au începută vênatulă în pădurea Adrianului până în 2 Octomvre a. c., când A. Sa principele de corónă Rudolfă a împuşcată ursu în pădurea comunei Casiva cu numele „Larga,« s'a observată de toţĭ câţĭ erau de faţă, că A. Sa principele este rĕu dispusă şi nu pré vorbea cu nimenea. Acésta a observat'o şi badea Nechita Bloşiu, numai cătă a trebuită sĕ tacă; pentru că scie bine că dênsulă stă în prepusă deja că elă ar fi causa, că după 3 ḑile de gónă prin munţĭ şi pădurĭ nimenea nimică nu a pututŭ împuşca.

Déră sosesce ḑiua de 2 Octomvre a. c., ḑi de bucuriă pentru toţĭ aceia câţĭ avéu arma în mână şi se aflau la acestă vênată. Decĭ déră în ḑiua aceea desă de diminéţă s'au adunată vênĕtorii, cum am ḑisă mai susă, în hotarulă comunei Casiva cu numele »Larga.« Aci badea Nechita, veselă şi bine dispusă, începe a destiná locă pentru fiecare domnă cu arma ce o avea în mână, şi apoi le spune preste totă cu cuvintele: »aveţĭ grije, că aḑĭ urşii voră veni înaintea M. Vóstre cu glóta, numai cătă trebue sĕ şi împuşcaţĭ.« Cu A. Sa principele nu a îndrăsnită sĕ vorbéscă, fără l'a făcută atentă pre vênĕtorulă supremă, că acolo unde stă A. Sa principele va veni ursu celă mai mare; şi cu acésta badea Nechita s'a depărtată şi s'a pusă în fruntea alungĕtoriloră.

Şi întru adevĕră, că peste o jumĕtate de oră urşii umblau înaintea vênĕtoriloră ca boii véra, când se spariă de muscă; puscile sunau, glónţele sburau în vêntă ca pasările. Ce sĕ veḑĭ însĕ, că dintre 8 urşĭ, carĭ au eşită de-a dreptulă spre vênĕtorĭ, A. Sa principele de corónă Rudolfă a împuşcată unulă, şi acesta a fostă celă mai mare dintre toţĭ »cei 8 urşĭ.«

De către séră, după ce au încetată cu vênatulă, ursulă împuşcată s'a adusă în josă la vale în lunca »Larga«; acolo apoi A. Sa principele a chemată pe badea Nechita de faţă şi i-a arĕtată cum a venită ursulă spre dênsulă, cu cuvintele: »totă aşa, veḑĭ, totă aşa a venită ursu către mine, bade Nechita, şi apoi eu amă ţîntită acolo, unde ursu este împuşcată«; — „bine împĕrate, tare bine,« i-a rĕspunsă badea Nechita zimbindă; şi apoi provocândă badea Nechita pe ómenii, carĭ erau strînşĭ împrejurulă ursului împuşcată, sĕ se dea în laturĭ, s'a dusă la ursă şi luândă o ramură de bradă în mână, o a băgată în rana ursului, — şi aceea unsă de sânge o a pusă în pălăria Alteţei Sale principelui, ḑicêndă „că aşa e datina vênĕtoriloră din vechime,« la ce A. Sa principele s'a înduplecată, şi a venită cu ramura de bradă în pălăriă, udată în sângele ursului împuşcată, până în Gurghiu la castelă, unde apoi séra a fostă veseliă mare, şi ómenii alungĕtorĭ au fostă remuneraţĭ fiecare cu câte 1 fl. v. a. Atunci s'a cântată de banda lui Solomonă din Cluşiu şi »Frunḑuliţă, frunḑuliţă verde de stejară.«

A doua ḑi în 3 Octomvre a. c. în hotarulă comunei Hodacu cu numele »Isticeu,« unde s'a începută vênĕtórea, pentru A. Sa principele de corónă Rudolfă, badea Nechita a destinată ună locă de pândă, aşa de potrivită, cătă la momentă, în scurtă timpă, după ce au începută alungĕtorii a strigá, a eşită ursulă celă mai mare, care de A. Sa principele a fostă şi împuşcată. Acestă ursă a apĕsată 4 c.tare, şi aşa cum a fostă întregă s'a trimisă la Viena cu piele cu totă. Sub durata aceea, până ce ursu împuşcată s'a aşeḑată între scândurĭ şi s'au bătută cu cue, a fostă iluminaţiă de torţe, éră banda susă numită a cântată de »Adio« Niculae, că tu te ducĭ către Viena fără voia ta. De aicĭ înainte apoi A. Sa principele de corónă Rudolfă a fostă altcum mai bine dispusă, şi pretinia stricată între A. Sa principele şi badea Nechita s'a întemeiată din nou, — în urma cărora tóte, vênătórea întreprinsă în anulă acesta în jurulă Gurghiului a avută ună resultată fórte îmbucurătoră, pentru ce badea Nechita Bloşiu mai în urmă, afară de recunoscinţa cea mai mare ce i s'a respicată din partea tuturora câţĭ au luată parte la vĕnată, a fostă remunerată cu banĭ chiar domnesce.

P. P.

UCIGAŞII KLEEBERG ŞI MARLIN.

In 24 Noemvre n. s'a începută în Sibiu pertractarea finală în contra lui Anton Kleeberg şi Robert Marlin, acusaţĭ că au omorîtă pe Dr. Friedwanger, pe soţia, pe copilulă şi pe servitórea sa, şi apoi i-au jefuită, precum şi că au comisă alte 20 de crime, mai cu sémă incendiărĭ.

Pertractarea a fostă publică. Ca preşedinte alŭ tribunalului a funcţionată Szekacs, ca asistenţĭ Zweier şi Hatfaludy, ca secretară D-r Albert Haupt. Acusaţiunea publică a făcut'o procurorulă Szabo, ér apĕrarea profesorii D-r Senz şi D-r Folkl. Sala a fostă plină de publică. Fiulă D-rului Friedwanger se afla pe banca martoriloră.

Acusatulă Rudolfă Marlin, de 52 de anĭ, în urmă advocată în Sibiu, autorulă principală alŭ crimei, fiindă recunoscută de medicĭ ca smintită, s'a internată în institutulă alienaţiloră, neputêndu-se supune interogatoriului. Anton Kleeberg e de religiune rom. cat., născută în Ocna. Robert Marlin, fiulă lui Rudolf Marlin, e de religiune rom. cat., născută în Sibiu, de 22 séu 23 anĭ.

Procurorulă susţine acusaţiunea. Kleeberg, la cererea preşedintelui, istorisesce fapta de care e acusată. Planulă de a omorî pe D-r Friedwanger l'au făcută acusaţii încă în tómna anului 1883, dar numai la 21 Februarie 1884 au hotărîtă sĕ'lă esecute. Kleeberg, Robert şi Rudolf Marlin s'au dusă la doctorulă, pe care l'au găsită jucândă şahă cu soţia sa. La ună semnă dată Kleeberg l'a lovită pe doctorulă cu ună pioioră de sobă peste têmple, trântindu'lă la pămêntă, unde îi mai dete câteva loviturĭ. In timpulă acesta Robert Marlin a omorîtă pe celelalte trei fiinţe. La toţĭ patru le-au tăiată apoi gâtlejurile. După ce au luată cu ei din casa de banĭ hârtiele şi obiectete de valóre, Kleeberg a aruncată lampa aprinsă în pată, ér Marlin, a dată focă la nisce hârtii, şi au părăsită localulă, aruncândă cuţitulă şi piciórele de sobă sub ună podă, ér în Reispergasse şi-au ascunsă şi bărbile cele false. Obiectele furate le-a ascunsă Kleeberg într'ună cracă de pantatonă şi le-a îngropată. Când ajunseră acasă deja se dedéu semnale de focă, ardea casa D-rului Friedwanger; ucigaşii s'au dusă la focă şi au esistată. A doua ḑi Marlin tătălă făcu atentă pe Kleeberg sĕ se feréscă, că e urmărită.

Kleeberg, la întrebarea preşedintelui, spune că planulă omorului e făcută de Marlină tatălă. Apoi istorisesce cum s'au procurată instrumentele omoritóre, cum la comiterea crimei Rudolf Marlin a stată de pază afară. Ce privesce foculă, Kleeberg ḑice că nu s'a fostă plănuită; elă n'a aruncată lampa în pată cu intenţiune. De asemenea elă a fostă în contra omorîrii copilului.

Preşedintele cere, sĕ istoriséscă şi Marlin cum s'a comisă crima. Elă spune, că tatălă sĕu se certase de mai multe orĭ cu doctorulă, şi în urma unui procesă ş'a propusă sĕ-şĭ rĕsbune, ḑicêndă chiar că-lă va omorî pe stradă. Marlin încă susţine că n'a omorîtă elă copilulă. Istorisì apoi cum s'a plănuită omorulă, cum Marlină tatălă a ḑisă, că cu ómenĭ ca fiu-sĕu şi Kleeberg s'ar puté întemeiá o republică şi că vrea sĕ le ajute la o revoluţiune; ba încă şi pe proprietarulă casii, unde şedéu, sĕ-lă omóre. La ântêia încercare de a omorî pe Friedwanger elă şi Kleeberg s'au întorsă fără resultată, ér bĕtrênulă i-a numită epurĭ fricoşĭ. A doua încercare a isbutită, căcĭ bĕutura, pentru care Marlin tatălă le-a dată banĭ, i-a încurajată. Ce privesce foculă, Marlin spune, că şi tatălă sĕu i-a sfătuită sĕ nu facă acésta.

Se citesce apoi raportulă mediciloră, cum au găsită cadavrele, precum şi istoriculă crimei, aşa precumă au descoperit'o tribunalulă în urma cercetăriloră. Se citesce protocolulă cum s'au găsită instrumentele cu care s'a comisă crima şi care erau pătate de sânge, cum pantalonii lui Kleeberg avéu urme de sânge pe ei, precum şi cămaşa şi batista; se citesce apoi şi ună raportă despre obiectele ce le avea Friedwanger.

Martorulă Friedwanger, fiulă doctorului, rĕspunse la întrebarea ce i s'a pusă, că e a în scólă (de cadeţĭ) când s'a comisă crima. Despre averea tatălui sĕu nu póte da amĕnunte.

Se întrébă tatălă soţiei lui Friedwanger, precum şi tatălă servitórei de pagubele ce au suferită prin omorîrea loră. Se citescă apoi protocólele privitóre la averea ucişiloră. Fiindă 7 óre séra şedinţa se închide.

A doua ḑi şedinţa se deschide la 9 óre diminéţa. Acusaţii sunt întrebaţĭ despre celelalte crime.

Kleeberg şi Marlin istorisescă furtulă dela Göckl. Se citescă apoi deposiţiunile Elisei Göckl, după care ea fiindă lovită de hoţĭ a leşinată. Venindu-şĭ în fire i-a vĕḑută căutândă în scrină, dar n'a ḑisă nimică de témă, ca sĕ nu fie omorîtă. Şi aci Kleeberg a aruncată lampa ca şi la Friedwanger.

Kleeberg mărturisesce apoi incendiările la »Stadt Wien,« în Grabenstrasse, în Feldgasse, la mitropolitulă Romană, la Preda, de douĕ orĭ la căpitanulă pompieriloră, la »Impĕratulă romană,« la Dr. Bruckner, în Poschengasse şi Entegasse. Tóte acestea, ḑice Kleeberg, le-a făcută din pasiune, şi la tóte a asistată şi Marlin. De asemenea au vrută sĕ arunce în aeră statua lui Nepomuk.

Marlin négă că a fostă de faţă la incendiărĭ, ci elă a căutată numai obiectele pe care le putea lua. Dér prin întrebărĭ crucişe, Marlin a fostă adusă acolo, ca sĕ mărturiséscă totă ca şi Kleeberg. Se întrébă martorii de faţă despre pagubele suferite.

La întrebarea preşedintelui, Kleeberg ḑice că a fostă membru alŭ reuniunei cultivării lucrătoriloră, că n'a cetită scrierĭ nihiliste, dér că scie ce e ună nihilistă. Dr. Sentz, unulă din apĕrătorĭ, spune că tatălă lui Kleeberg i-a mărturisită, că fiu-sĕu şi alţii citescă scrierĭ socialiste. Kleeberg négă.

Se enumĕră apoi furturile şi înşelătoriile comise de ucigaşĭ, căḑêndu-le victimă şi câţĭva Românĭ. Se citescă nisce acte poliţienescĭ despre purtarea loră condamnabilă. Procurorulă rógă pe preşedintele sĕ citéscă corespondenţa lui Kleeberg şi Marlin în închisóre. Din ea resultă, că criminalii 'şĭ dedéu instrucţiunĭ, şi mai alesă Kleeberg, cum sĕ rĕspunḑă la interogatoriu. Pe vasele în care mâncau s'au găsită nisce semne secrete, prin care arestaţii se înţelegéu. Notarulă a isbutită, prin combinaţiune, sĕ le descifreze şi sĕ afle cum se 'nvoiseră ei sĕ nege incendiările.

In ḑiua a treia începă desbaterile. Publică numerosă asista. Era vorba sĕ se constate, care e mai vinovată, ca celă dintêiu sĕ se esecute.

Procurorulă enumeră crimele şi propune ca basă a pedepsii omorulă. Prin urmare propune după § 278 din codicele penală pedépsa cu mórte prin spênḑurătóre şi despăgubirea păgubaşiloră. Celă dintêiu sĕ fie esecutată Robert Marlin şi apoi Anton Kleeberg.

Dr. Sentz, apĕrătorulă lui Kleeberg, caută motivele uşurătóre pentru clientulă sĕu şi doveḑĭ, că Marlin e mai comună criminală decâtă Kleeberg, care s'ar puté îndreptá. Apĕrătorulă rógă tribunalulă, sĕ recomande pe clientului sĕu graţiei monarchului.

Dr. Fölkl, apĕrătorulă lui Marlin, ḑice că părinţii l'au stricată pe Marlin, şi afară de asta amiciţia cu Kleeberg. Apĕrătorulă cere pentru clientulă sĕu milă şi graţiă.

Sentinţa s'a cetită în ḑiua următóre. Ea sună: m ó r t e p r i n s p ê n ḑ u r ă t ó r e şi anume ântêiu Marlin şi apoi Kleeberg sĕ fie esecututaţĭ.

La întrebarea preşedintelui, dacă condamnaţii vréu sĕ apeleze, Kleeberg cerù timpă de gândire, ér Marlin plângêndă refusà a apela.

Dr. Sentz anunţă apelulă pentru Kleeberg, ér Dr. Folkl cere 24 óre timpă de gândită pentru Marlin. Mama acestuia scimă că abia a pututŭ fi înduplecată, sĕ anunţe apelulă pentru fiulă sĕu, a căruia condamnare n'a mişcat'o de locă. Câtă pentru Kleeberg, chiar tatălă sĕu l'a dată pe mâna tribunalului, îngroḑită fiindă de crima ce comisese fiu-sĕu.

ULTIME SCIRĬ.

Pesta, 1 Decemvre. — Nicolau Mihailovicĭ s'a numită preşedinte alŭ tablei regescĭ din Pesta.

Agramă, 1 Decemvre. — Ḑiarele de aci voră publica o declaraţiune a comitetului studenţiloră, că balulă nu se và face, deórece a luată ună caracteră politică. Acésta hotărîre a fostă precedată de o violentă desbatere în sînulă comitetului. Unii voiau, ca soţia Banului sĕ fie patróna balului, dar maioritatea a protestată.

Madridă, 1 Decemvre. — Ună decretă alŭ regelui dispune, sĕ se ancheteze asupra turburăriloră studenţiloră, şi interḑice întrunirea consiliului universitară.

DIVERSE.

O reţetă. — Voiţĭ sĕ aveţĭ în tot-déuna cressonă (o plantă ce se mănâncă şi ca sălată; se numesce şi cardama) próspĕtă pe masă? Luaţĭ talere de supă; puneţĭ pe fie-care din ele o bucată de flanelă albă tăiată rotundă şi trecêndă puţină peste marginile talerului. Vĕrsaţĭ apă până ce se imbibă bine flanela, pe care semănaţĭ atuncĭ seminţe de cressonă. In trei ḑile, veţĭ avea destulă verdeţă pentru a împodobi masa, şi după douĕ ḑile, puteţĭ tăia cresonulă cu fórfecele. Nu este cultură mai economică, căcĭ ea nu cere nicĭ vasă, nicĭ pămêntă, etc., şi bucata de flanelă póte servi mai mulţĭ anĭ.

Editoră: **Iacobă Mureşianu.**
Redactoră responsabilă: **Dr. Aurel Mureşianu**

Cursulŭ la bursa de Viena
din 1 Decemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.85
Rentă de aurŭ 4% . . .	95.80
Rentă de hârtiă 5% . .	90.55
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	144.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	98.20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	105.90
Bonurĭ rurale ungare . .	100.60
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.20
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	100.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75
Bonurĭ rurale transilvane	101.70

Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.30
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119.80
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului .	116.80
Renta de hârtiă austriacă	81.60
Renta de arg. austr. . .	82.75
Renta de aurŭ austr. . .	104.35
Losurile din 1860 . . .	135.75
Acțiunile băncei austro-ungare	872.—
Act. băncei de creditŭ ung.	308.—
Act. băncei de creditŭ austr.	304.80
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.77
Napoleon-d'orĭ	9.77 1/2
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	60.20
Londra 10 Livres sterlinge	123.35

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 15 Noemvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .	—	—
Renta rom. amort. (5%) . .	—	—
» convert. (6%) . .	—	—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.) . .	—	—
Credit fonc. rural (7%) . .	—	—
» » » (5%) . .	—	—
» » urban (7%) . .	—	—
» » » (6%) . .	—	—
» » » (5%) . .	—	—
Banca națională a României	—	1307
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	—	314
« » » Națională . .	—	—
Aurŭ	11.50	12%
Bancnote austriace contra aurŭ	2.05	2.07

Cursulu pieței Brașovŭ
din 2 Decemvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.78	Vênd.	8.82
Argint românesc	»	8.70	»	8.75
Napoleon-d'orĭ	»	9.72	»	9.74
Lire turcescĭ	»	10.98	»	11.—
Imperialĭ	»	9.96	»	9.98
Galbenĭ	»	5.60	»	5.72
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	125.1/2	»	126.—
Discontulŭ » . . .		7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonațĭ ai noștri, cari au plătitŭ prețulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugațĭ a ne trimite diferența prețului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAȚIA „GAZ. TRANS."

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timișŭ	1.33	—	—	10.15
Brașovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Hașfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighișóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediașŭ	6.00	12.11	1.23	
Copșa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blașiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiușŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vințulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirișŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clușiu (	10.08	5.59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeșdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirișŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mezö-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriș	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeșdu	8.38	5.11	—	
Clușiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriș	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vințulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiușŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blașŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copșa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediașŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigișóra	4.50	4.17	12.15	
Hașfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Brașovŭ {	9.20	10.15	3.15	
{	—	6.00	3.25	
Timișŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiușŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vințulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Șibotŭ	4.35	11.43	
Orăștia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborșin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulișŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovațŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.09	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovațŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulișŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborșin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăștiă	10.47	3.46
Șibotŭ	11.14	4.20
Vințulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiușŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timișóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) **Petroșenĭ**

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Hațegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Banița	6.43
Petroșenĭ	7.00

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroșenĭ	8.56
Banița	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Hațegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.